

Procés participatiu sobre l'espai de menjador escolar

Informe de la sessió de debat
del 3 de juny de 2019 a Tarragona

Dia: 3 de juny de 2019

Hora: 17:00 a 19:30

Lloc: Tarragona: Autovia de Salou, s/n - 43006 Tarragona

La dinamització i l'elaboració dels informes de seguiment és a càrrec de DEP Institut.

1. PRESENTACIÓ DEL PROCÉS

El Departament d'Educació impulsa un debat de país entre tots els agents implicats per tal d'establir conjuntament com volem que sigui l'espai de migdia dels centres educatius. La voluntat és generar un marc d'interès col·lectiu, no individual, per tal de construir plegats i democràticament el projecte educatiu de l'espai de migdia, tenint en compte els seus aspectes educatius, alimentaris i de servei.

El Departament d'Educació vol construir un model d'èxit i de qualitat de l'espai de migdia dels menjadors escolars a tots els centres del país a través d'un debat –obert i sincer amb tothom–, per tal de generar un consens ampli sobre com ha de ser l'espai de migdia i com s'integra dins del projecte educatiu del centre, tot establint, si cal, indicadors i objectius.

Per aquest motiu, s'inicia el present procés participatiu que permetrà definir, entre tots els agents implicats, com volem que sigui l'espai de migdia dels menjadors escolars.

La voluntat del Departament passa per incorporar totes les perspectives i tots els actors en el sí del procés participatiu perquè aportin propostes que facin de l'espai de migdia un model d'excel·lència i que ens permetin assolir un consens el més ampli possible per construir plegats la qualitat educativa, alimentària i de servei de l'espai de migdia.

El Departament posa sobre la taula documentació d'interès de la comunitat educativa i dels departaments de Salut i d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació, donant retorn de l'històric treballat i de la situació en què ens trobem.

El procés participatiu està dividit en diverses fases. La primera fase, compresa entre maig i juliol, consistirà en un debat amb el sector, a través de sessions territorials –un mínim de 10–. Les entitats i organitzacions que internament vulguin participar del procés podran organitzar la seva pròpia sessió autogestionada i fer-nos arribar les seves propostes. En acabar aquesta fase el Departament d'Educació presentarà unes primeres conclusions del procés participatiu.

La segona fase, que es desenvoluparà durant la tardor per ajustar-se millor al calendari escolar, està adreçada als centres educatius, perquè a través de sessions autogestionades, incorporin la visió dels infants com a protagonistes de l'espai de migdia.

Així mateix, al llarg de tot el procés es podrà participar en el debat fent aportacions en línia en aquest portal.

Finalment, el Departament presentarà els resultats i el tancament del procés participatiu amb les conclusions definitives. En aquest moment també s'argumentaran els motius pels quals s'han incorporat o no les propostes rebudes, i es comunicarà per diferents canals a tots els agents implicats en el procés participatiu.

2. OBJECTIUS

Objectius generals:

- Tenir un **debat plural** en què es contrastin les diferents visions al voltant del model de menjadors escolars.
- **Definir les característiques** que hauria de tenir el model de **menjadors escolars**.
- **Proposar mesures** per assolir aquestes característiques, que estiguin dins els límits del debat, per a la seva eventual incorporació en diferents polítiques públiques (plans, manuals, pressuposts...).

Els eixos a debatre són 3:

- **L'espai de migdia en el projecte educatiu de centre.**
- **L'alimentació a l'espai de migdia.**
- **La qualitat i el model de gestió del servei de l'espai migdia.**

3. PROGRAMA DE LA SESSIÓ

1. Benvinguda i presentació de la sessió (plenari)(30')
2. Debat en grups (2 grups) (1:30h)
3. Conclusions, cloenda i qüestionari d'avaluació (plenari) (30')

4. DESENVOLUPAMENT DE LA SESSIÓ

A la primera part de la sessió el Director dels Serveis Territorials de Tarragona Jean Marc Segarra, dona la benvinguda als assistents i presenta els objectius del procés participatiu, seguidament el representant de la Direcció de Participació Ciutadana, el Sr. Joaquim Besora, presenta la metodologia i els diferents canals de participació.

A la segona part de la sessió, els assistents es distribueixen en dos grups de treball prèviament definits on es debaten els tres eixos establerts en el procés. En una primera part els participants argumenten punts forts i febles de l'actual model i a la segona part dinamitzats pel moderador es passen a debatre els tres eixos vertebradors del procés: 1) L'espai de migdia en el projecte educatiu de centre; 2) L'alimentació a l'espai de migdia i 3) La qualitat del servei de l'espai de migdia. En aquest sentit, cada grup escull un portaveu que resumirà els consensos i dissensos derivats del debat.

Finalment, es reagrupen els assistents en sessió plenària, els portaveus posen en comú les noves propostes de criteris, es debaten i es realitza la cloenda amb el compromís d'enviar l'informe de la sessió als assistents i se'ls demana que omplin un breu qüestionari d'avaluació sobre la sessió.

5. PARTICIPANTS

A la sessió hi assisteixen 37 participants pertanyents a les següents entitats:

Entitats
Escola Les Muralles
AMPA Les Cometes
Òrgan de Gestió del Complex Educatiu de Tarragona
AMPA El Miracle
AMPA Joan Rebull
AMPA Isabel Besora
AMPA Escola Cèsar August
AMPA Escola Doctor Alberich i Casas
Escola Doctor Alberich i Casas
Fundació En Xarxa
Fundació Estela
Escola d'Educació Especial Estela
FAPAC
Agència de Salut Pública de Catalunya (ASPC)
AMPA Pompeu Fabra
CEE Garbí
Consell Comarcal Conca de Barberà
Consell Comarcal de l'Alt Camp
AFA Escola Cavaller Arnau
AMPA IE Cornudella de Montsant
Direcció IE Cornudella de Montsant
AMPA CEE Garbí
Consell Comarcal Conca de Barberà
AMPA Ventura i Gassol
AMPA Marià Fortuny
Escola Solcunit
Ajuntament de Reus
Consell Comarcal Tarragonès

6. CONCLUSIONS DEL DEBAT

Eix I: L'espai de migdia en el projecte educatiu de centres

Principals idees exposades als grups:

Idea principal	Aportacions
Espai de migdia com a espai d'aprenentatge	<ul style="list-style-type: none"> - Coincideixen en concebre l'espai de migdia com un espai d'aprenentatge, i afegeixen que hi ha una mancança en les bases pedagògiques a l'hora de concebre aquest espai. - Hi ha consens generalitzat que l'espai de migdia és una oportunitat per aprendre els hàbits que sovint no es poden assolir a l'espai lectiu. - Els principals aprenentatges destacats a treballar a l'espai de migdia: <ul style="list-style-type: none"> · Hàbits d'autonomia: relacionats amb l'alimentació i la higiene. · Hàbits d'alimentació: alimentació saludable i aprenentatge entorn del tipus d'alimentació de temporada i proximitat. · Aprenentatge de valors. · Capacitat d'autonomia en la presa de decisions i d'autogestió: decidir en relació a la pròpia alimentació.
Espai de migdia com a espai de lleure i descans	<ul style="list-style-type: none"> - Assenyalen que cada centre ha de tenir autonomia per decidir el tipus d'activitat que proposa a l'espai de migdia en funció del seu projecte educatiu. - En alguns casos, s'exposa la idea que així i tot és necessari proposar activitats dirigides i jocs, ja que és un període de temps lliure molt llarg.
Espai d'interacció/ cohesió/ inclusió	<ul style="list-style-type: none"> - Destaquen la importància de l'espai de migdia com un espai plural d'interacció social entre alumnat de diferents etapes educatives on comparteixen vivències i activitats. - Consideren que és un espai on incloure l'alumnat amb necessitats educatives especials però assenyalen que manquen recursos. També s'apunta que en aquests casos és necessària una continuïtat entre l'espai lectiu i l'espai de migdia.
Vinculació de l'espai de migdia al projecte educatiu	<ul style="list-style-type: none"> - Coincideixen que és necessari vincular el projecte educatiu de centre a l'espai de migdia, ja que és el projecte que han escollit les famílies. - Per millorar la situació actual proposen: <ul style="list-style-type: none"> · Integrar el projecte de migdia com a temps lectiu, tot i que aquest supòsit genera dissensos a l'hora de garantir l'accessibilitat

	<p>a l'espai, alguns assenyalen que és necessari dotar al temps de migdia dels mateixos recursos propis i condicions que l'horari lectiu.</p> <ul style="list-style-type: none"> · Independentment de si s'acaba integrant com a temps lectiu, sí que és necessari que les activitats plantejades a l'espai de migdia presentin una coherència amb la línia pedagògica dels centres. · Per assegurar la vinculació de l'espai de migdia al projecte educatiu dels centres demanen que es concreti a la regulació de l'espai de migdia. <p>- Assenyalen que la coordinació i la implicació de tots els agents de la comunitat educativa és un element imprescindible per donar continuïtat al projecte educatiu a l'espai de migdia.</p>
--	---

Eix II: L'alimentació a l'espai de migdia

Principals idees exposades als grups:

Idea principal	Aportacions
Menú i procedència dels aliments	<ul style="list-style-type: none"> - Quant al tipus o procedència dels aliments comenten que cal apostar per: <ul style="list-style-type: none"> · Aliments de proximitat. · Aliments variats i saludables. · Aliments de temporada. · Preferència per productes amb el segell de Responsabilitat Social Corporativa. - Coincideixen que actualment la majoria de menús són equilibrats i variats, i s'elaboren tenint en compte criteris dietètics. - Subratllen l'existència de recomanacions, les guies i la revisió de menús elaborats per l'Agència Catalana de Salut. - Alguns participants apunten la necessitat d'incloure a les famílies i a l'alumnat a l'hora d'elaborar els menús. Paral·lelament ha d'anar acompanyat de l'aprenentatge del model alimentari per part de l'alumnat i les famílies. - Comenten dos supòsits on es podria oferir la possibilitat d'implementar menjadors amb carmanyola:

	<ul style="list-style-type: none"> · A escoles petites on és difícil comptar amb proveïdors que vulguin oferir el servei. · Per abaratir costos del servei a les famílies, ja que en aquest cas tan sols pagarien la part del monitoratge, aquest supòsit genera dissensos ja que la coexistència del menú convencional i la carmanyola pot generar desigualtats. <ul style="list-style-type: none"> - En ambdós casos seria necessari regular el servei de carmanyola. - En relació als productes ecològics, alguns ho consideren necessari mentre que altres qüestionen que hagi de ser un criteri, i consideren que és més important la proximitat i la temporalitat dels aliments. - Apunten que des de l'espai de migdia s'hauria de fer front al malbaratament d'aliments donant els excedents a entitats socials. - En relació als horts escolars, assenyalen que és necessària una regulació que permeti garantir la traçabilitat i la integració d'aquests productes al menú escolar.
<p>Resposta a les necessitats específiques</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Estan d'acord que, en la mesura del possible, s'intenti donar resposta a necessitats específiques ja siguin per motius de salut (al·lèrgies, intoleràncies), motius religiosos o opcions personals (vegetarianisme i veganisme), ja que consideren que sinó l'espai de migdia deixaria de ser universal. - Així i tot alguns participants subratlla la complexitat que deriva poder fer front a tots els menús, i considera que s'hauria de regular. - Subratllen la necessitat de formació del personal de cuina amb l'objectiu de donar resposta a les necessitats específiques del menú fent-los el màxim d'inclusius.

Eix III: La qualitat i el model de gestió del servei a l'espai de migdia

Principals idees exposades als grups:

Idea principal	Aportacions
Indicadors de qualitat del servei/criteris proveïdors	<ul style="list-style-type: none"> - Algun comenten la falta de criteris - En alguns casos es parla de possibles criteris de qualitat, entre els quals destaquen: <ul style="list-style-type: none"> · Menjar de qualitat. · Revisió dels menús. · Formació del personal educador. · Les ràtios. · Espai físic: avaluació de l'espai i dels elements del menjador (safates, tovalles, etc.)
Cuina pròpia	<ul style="list-style-type: none"> - Coincideixen que sempre que sigui possible, és preferible que els centres disposin de cuina pròpia. - Tot i que hi ha dissensos pel que fa a la línia freda, s'assenyala que en alguns territoris més petits l'existència de la línia freda permet que hi hagi espai de migdia, algun participant també apunta que pel que fa a seguretat alimentària, la línia freda sovint és més segura.
Accessibilitat al servei/beques	<ul style="list-style-type: none"> - Tot i que la majoria de participants coincideixen que l'espai de migdia hauria de ser universal (en relació a l'accessibilitat no com a obligatorietat), inclusiu i gratuït, en relació a gratuïtat hi ha diversitat d'opinions: <ul style="list-style-type: none"> · Alguns defensen que ha de ser un servei gratuït, mentre que altres mostren més dubtes i proposen un servei de beques on realment accedeixi tot l'alumnat que ho necessiti. - En algun cas s'assenyala que la cobertura del sistema de beques és insuficient per poder donar resposta a totes les necessitats: <ul style="list-style-type: none"> · Apunten que les beques haurien de cobrir el 100% de l'espai de migdia al llarg de tot l'any. · El sistema d'ajuts i beques hauria de garantir l'equitat entre centres i l'accessibilitat de tot l'alumnat a l'espai de migdia.

<p>Espai físic</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Defensen que l'espai físic ha de complir una sèrie de criteris: <ul style="list-style-type: none"> · Espais ben dimensionats amb infraestructures i materials adequats i en bon estat. · Espais adaptats a les edats de l'alumnat. · Evitar que siguin espais sorollosos. - Algun participant apunta la necessitat d'elaborar una regulació específica sobre els equipaments del menjador.
<p>Perfil del personal educador i ràtios</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Coincideixen en valorar la tasca del personal educador. - Quant a la formació del personal educador, s'han posat de manifest diferents idees: <ul style="list-style-type: none"> · Formació mínima generalitzada, més extensa que la titulació de lleure. · Dins de la formació es contempli una part de pràctiques. · Recursos i eines de suport per al personal educador. Recomanen l'elaboració d'eines i pautes per acompanyar de forma respectuosa i coherent a l'alumnat durant els àpats. · Competències en resolució de conflictes i amb una clara voluntat educativa. - En aquest sentit, consideren que cal valorar la tasca dels educadors. Assenyalen que a més formació i preparació és necessari una millora de les condicions laborals que comporti més estabilitat. - Subratllen la importància de la figura de coordinador/a del personal educador que marqui la línia de l'espai de migdia a la resta d'educadors. - No s'especifiquen ràtios concretes, però consideren que s'han d'establir tenint en compte: <ul style="list-style-type: none"> · Les ràtios de lleure. · Les etapes educatives. · L'alumnat amb necessitats educatives especials (en aquest cas algun participant aporta que la ràtio hauria de ser 1/5). · Els espais físics disponibles. · En el cas de les escoles petites encara que sobrepassi la ràtio com a mínim haurien de ser 2 educadors.

<p>Intervenció/Rol dels agents</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Demanen la implicació a l'espai de migdia de tots els agents de la comunitat educativa, concretament: <ul style="list-style-type: none"> · La inclusió de la visió de l'alumnat i les famílies en les decisions de l'espai de migdia. · La necessària implicació i coordinació de les direccions dels centres. · Alguns participants subratllen la importància del Consell escolar i que aquest tingui un paper important en les decisions. - Proposen que les empreses proveïdores, a l'hora d'oferir el servei, presentin una proposta de pla pedagògic supervisat i validat tant per l'AMPA com pel personal directiu i docent del centre. - Hi ha cert dissens quan a les tasques que s'atribueixen al professorat. Alguns consideren que és necessària la participació del professorat. - Apunten que la gestió de l'espai de migdia és complexa i diversa segons el territori i que s'ha de poder donar resposta personalitzada i adequada a cada realitat. - En relació al model de contractació: <ul style="list-style-type: none"> · Aposten per un model que doni resposta a les diferents realitats. · Comenten que s'ha de tenir en compte criteris de contractació específics per les escoles petites on es presenta una major dificultat a l'hora de trobar proveïdors que prestin el servei. - Afirmen que el model de gestió ha de preveure recursos per fer el seguiment o supervisió del servei i dotar de mecanismes davant dels incompliments, que generalment associen a les macro empreses. Hi ha dissens pel que fa a la utilitat de les comissions de seguiment, en alguns casos funcionen i són útils i en altres són insuficients. - Hi ha acord en què l'administració ha de tenir un paper regulador, d'assessorament i acompanyament en temes com: <ul style="list-style-type: none"> · Hi ha dissens sobre si ha de ser l'administració qui gestioni directament el servei, sobretot pel que fa al personal. · La necessitat de definir un marc comú, tot i que entenen que és complicat, ha de donar resposta a la multiplicitat de realitats que
---	--

	<p>existeixen.</p> <ul style="list-style-type: none">· L'establiment d'indicadors de qualitat que permetin fer un seguiment de l'espai de migdia als centres.· Algun participant explica l'exemple del Departament de Joventut que regula titulacions, ràtios, projectes educatius, etc.)
--	--

7. RESULTATS DEL QÜESTIONARI D'AVUACIÓ DE LA SESSIÓ

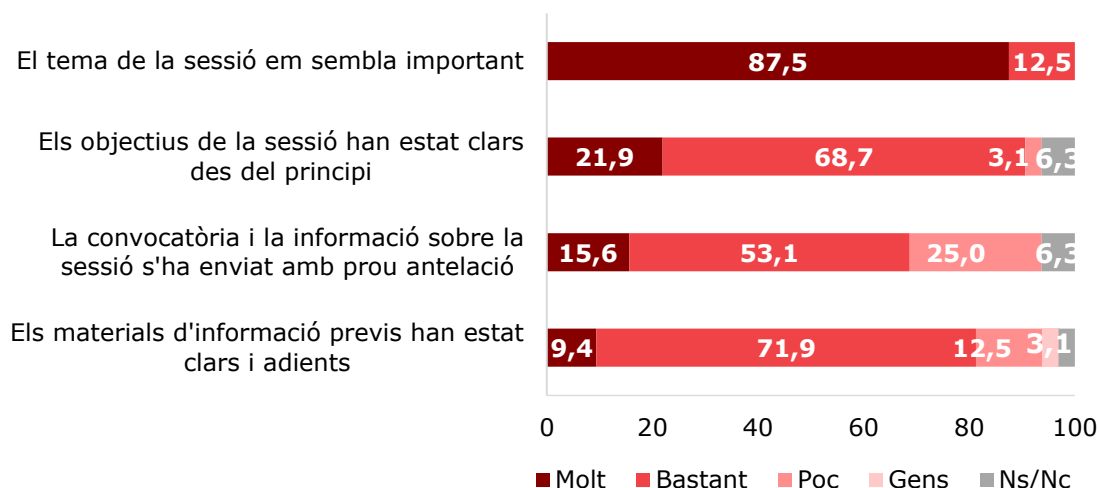
En aquest apartat es presenten els resultats de les enquestes d'avaluació realitzades al final de la sessió del 3 de juny a Tarragona. Varen respondre l'enquesta 32 dels 37 assistents a la sessió de Tarragona.

L'avaluació s'ha realitzat mitjançant un qüestionari anònim que consta de dues parts, una primera part de perfil dels assistents i una segona part on s'inclouen una sèrie d'enunciats, formulats en positiu, i es demana als assistents que valorin el seu grau d'acord amb els mateixos. Per tant, aquells que assenyalen les opcions de "molt" i "bastant" mostren una visió positiva dels diferents aspectes i els que assenyalen les opcions de "poc" o "gens" una visió negativa o de manca d'adequació.

En general, la valoració de la preparació de la sessió és satisfactòria. La majoria de participants presenten una visió positiva en tots els enunciats plantejats. L'aspecte millor valorat és la importància del tema de la sessió (el 87,5% dels participants està molt d'acord amb l'enunciat i cap opina que el tema de la sessió és poc important) i en segon lloc la claredat dels objectius de la sessió des del principi.

Els enunciats que presenten un percentatge superior de respostes negatives fan referència a la claredat i adequació dels materials d'informació previs (4 participants, que equival a 12,5%, en desacord) i l'enviament de la convocatòria amb prou antelació (8 participants, 25,0%, en desacord).

Valoració de la preparació de la sessió (% acord)

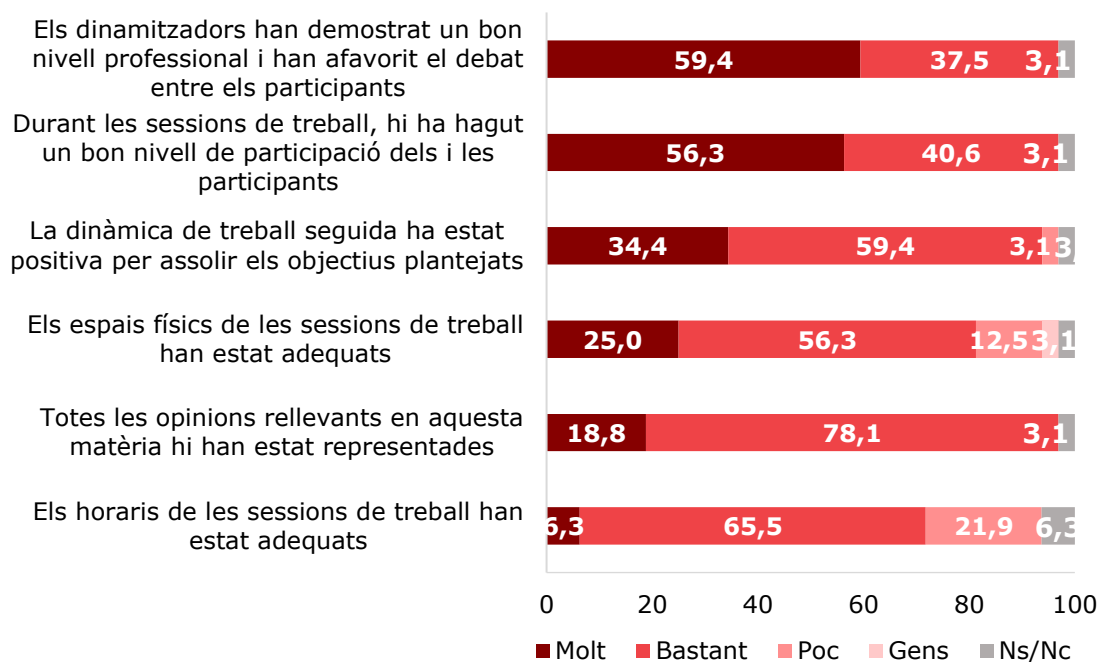

Base: 32 participants

La valoració relativa a l'execució de les sessions és bastant bona pel que fa a la professionalitat de les dinamitzadores i el bon nivell de participació. També perceben de manera positiva la dinàmica de treball i la representació de totes les opinions

L'adequació dels espais i dels horaris són els aspectes en l'àmbit de l'execució de les sessions en què hi ha un grup de participants poc satisfets (5 i 7 persones respectivament, que corresponen a 15,6 i 21,9%).

Valoració sobre l'execució de les sessions i els tallers participatius (% acord)

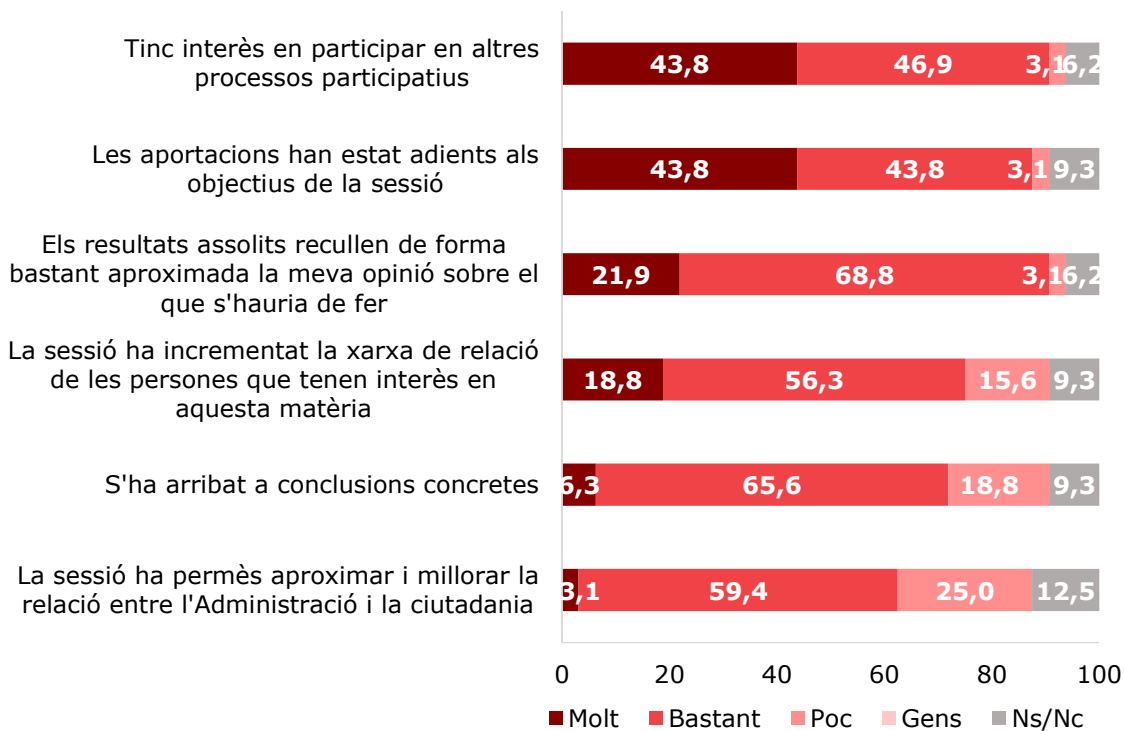
Base: 32 participants

En relació a les expectatives, els aspectes més valorats fan referència a l'interès a participar en altres processos participatius i a què les aportacions han estat adients als objectius de la sessió.

Els participants també estan bastant d'acord amb què els resultats recullen la pròpia opinió.

Tot i que el 75,1% està d'acord amb què s'ha incrementat la xarxa de relació entre persones interessades, 5 participants (15,6%) es mostren en desacord. De manera similar, el 71,9% i el 62,5% està d'acord amb què s'ha arribat a conclusions concretes o s'ha percebut una aproximació i millora de la relació entre Administració i ciutadania, però un grup de participants es mostren en desacord (6 i 8 respectivament, que corresponen a 18,8 i 25,0%).

Valoració sobre les expectatives dels resultats de la sessió (% acord)

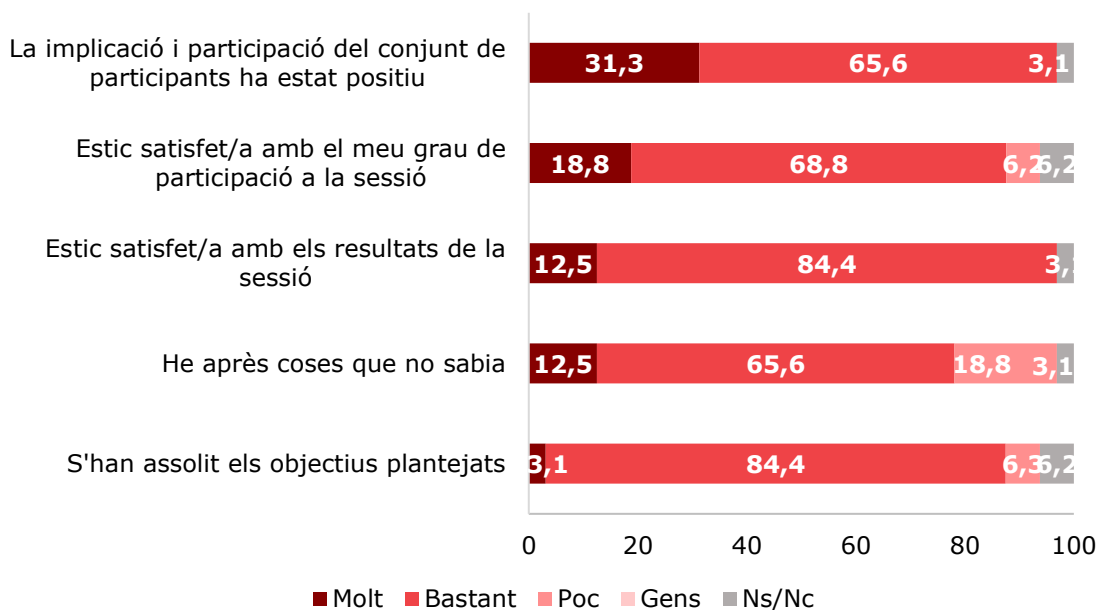
Base: 32 participants

La valoració general de la sessió és bona, l'aspecte millor valorat és la implicació i participació positiva del conjunt de participants, seguit de la satisfacció amb el grau de participació propi i amb els resultats de la sessió.

L'assoliment dels objectius plantejats també és un aspecte en què els participants majoritàriament estan molt o bastant d'acord.

Per últim, tot i que la major part dels assistents (25 participants; 78,1%) considera haver adquirit nous coneixements, hi ha 6 que es mostren en desacord amb aquesta afirmació (18,8%).

Valoració general (% acord)

Base: 32 participants